

fokt, dat afkomstig was uit een hollen wilg in de uiterwaarden van den IJssel, liet het dier, toen het groot was, vrij. In de nabijheid van het huis bleef het suffen, doch toen de avond aanbrak, vloog het weg. Den volgende morgen zat het echter op zijn oude plaats weer op zolder. En zoo giug het vervolgens bijna een jaar. 's Avonds vloog het uit, overdag logeerde het op dezelfde plaats, waar het was groot gebracht. In het voorjaar van het volgende jaar bleef het voorgoed weg. Waarschijnlijk zal hij met een zijner vrouwelijke kennissen wel weer een hollen wilg hebben opgescharreld. De gehechtheid aan het eenmaal door hen bewoonde gebied bleek mij voor korten tijd nog. De foto toont u twee jonge kerkuilen in een vervallen schoorsteen op een buiten onder den rook van Amsterdam. Herhaalde malen was de opzichter 's nachts uit zijn slaap gewekt door het zonderling klinkend geschreeuw der ouden, als zij met hun buit uit het nabijgelegen weiland naar het nest vlogen. Dikwijls was hij er getuige van geweest, hoe de uilen, als zij bij schemering reeds ter jacht togen, de schrik van de gansche vogelwereld op het buiten bleken te zijn, want schreeuwende vervolgden de andere vogels, als lijsters, merels, meezen enz., de nachtelijke zwervers. Geen wonder dus dat de opzichter een goed werk meende te verrichten, in 't belang der zangvogels, door het uilenest uit te halen. Hij zette de jongen in een kooi in het gras. 's Nachts zochten de ouden hen op en brachten onder klagend gekrijsch hun jongen het onontbeerlijke voedsel: muizen. Ze zagen echter geen kans hun prooi door de tralies te werken, en legden de muizen dus tegen de tralies aan. 's Morgen lagen er 12 stuks op het gras. Rekent men nu, dat zij voor eigen onderhoud ook 12 muizen noodig hadden, dan ruimt zoo'n uilenpaar 24 stuks elken nacht op. Een niet gering aantal in een tijd, dat het gras en de te velde staande gewassen het meest van die knaagdieren te lijden hebben. Toen onze opzichter dat zag, had hij spijt van zijn daad, temeer, daar hij niet alleen de jongen had weggenomen, maar de ouden des daags voortdurend had verjaagd uit den hollen boom, waarin zij het leed over den nestroof trachtten te vergeten. Het verjagen moede, hadden de dieren tenslotte het buiten verlaten. De opzichter, die de jongen nog trachtte groot te fokken, wierp 's avonds musschen en paardenvleesch in de kooi, welk voedsel door de uilskuikens 's nachts genuttigd werd. Hieruit blijkt, dat jonge uilen niet door hun ouders behoeven »gevoerd« te worden, maar dat zij het voedsel zelf tot zich nemen, als het slechts onder hun bereik is, evenals de jonge eenden- of kippenkuikens. De naam uilskuiken« is dus wel gepast. Ook door het dichte witte dons waarmee het geheele lichaam bedekt is, vertoonen ze veel overeenkomst met de kuikens in engeren zin. Volwassen werden zij echter niet. Na ruim een week stierven zij, naar mijn meening uit gebrek aan muizenvleesch, want als jongen heb ik reeds opgemerkt, dat uilen, die van muizen verstoken blijven, ten doode gedoemd zijn. Zoo was dan de geheele uilen-familie van het buiten verdwenen, toen met het zachte weer van Februari, de oude slaapstee, de holle kastanje, weer bewoond werd door... de zoo wreed vervolgte kerkuilen, terwijl zij in het schemerdonker in de laatste dagen weer herhaaldelijk den vervallen schoorsteen inspecteerden, blijkbaar met het doel (zeer zeker met de hoop op meer succes dan 't vorige jaar, 't welk ik ik hun nu gaarne zou garanderen) daarin een aantal jongen groot te brengen. J. D.

WAARNEMINGEN, DIE ZICH TOEVALLIG VOORDOEN.

ET is tegenwoordig mode aan het alledaagsche weinig waarde te hechten, b.v. aan de alledaagsche bewering, dat men het mooie in de natuur niet ver behoeft te zoeken. Men acht het noodzakelijk minstens 100 kilometer van zijn alledaagsche woonplaats zijn vakantie door te brengen. Men reist drie uur in den trein, loopt dan nog twee uur over de hei, vervolgens komt men in een of ander woest landschap en bij de terugkomst heet het: »Zoo iets prachtigs daar; je hebt nog nooit zoo iets gezien.« Van den zomer heb ik ook prachtige dingen gezien en er

waren er onder, die ik voor het eerst zag, maar alles zonder dat ik er voor behoefde de stad ult te gaan.

De waarnemingen waarover ik het hier zal hebben zijn slechts voorbeelden van wat ieder natuurvriend op zijn eigen verauda of in zijn eigen tuin te zien kan krijgen. Ik zeg niet dat iedereen juist dezelfde dingen te zien zal krijgen, maar als men er een beetje op let, is er altijd wat bijzonders te zien. Evenmin beweer ik dat mijn waarnemingen iets nieuws zijn. Het is alleen maar een soort aansporing om de *dagelijksche* levende natuur goed te bekijken.

Om eens te beginnen. Vrijdag 4 Aug. j.l. brachten wij een paar *Atalantarupsen* mee van den Cruquiusweg. Zij waren »qua rups« bijna volwassen, want de eerste verpopte zich al Zondag 6 Aug. Dit exemplaar heeft maar 9 dagen noodig gehad voor den poptoestand: Dinsdag 15 Aug. kwam de vlinder uit. In gewone omstandigheden doet de *Atalanta* er 2 à 3 weken over (in *Van Vlinders, Vogels en Bloemen* staat: In de derde week beginnen de vlugste zich al te ontpoppen). Ik vermoed dat de in die dagen heerschende abnormaal hooge temperatuur deze abnormaliteit ook wel op haar geweten zal hebben. De temperatuur van de lucht was gemiddeld 24.°2 Celsius tegen 17.°6 normaal. De laatste rups verpopte Vrijdag 11 Augustus en de ontpopping van dit exemplaar viel op Woensdag 23 Augustus. Deze heeft er dus 12 dagen over gedaan bij een gemiddelde temperatuur van 20.°3 Celsius. De tusschenliggende poppen zijn langzamerhand opgeklommen van 9 tot 12 dagen. Jammer dat ik de datums niet heb. In ieder geval zijn zij in dezelfde volgorde uitgekomen waarin zij verpopt waren, behalve één die na het verpoppen den »haak« miste, viel en aan de bekomen inwendige kneuzingen is overleden.

De groote invloed van de temperatuur blijkt nog hieruit, dat bij de laatste pop, die toch ook een vluggerd was, slechts 4 dagen bijzonder heet waren. Gedurende de eerste vier dagen was de gemiddelde temperatuur 25.°0 Celsius (normale 17.5) De overige dagen waren gemiddeld 18.°0 (normale 17.°4, verschil 0.°6 of 1° Fahrenheit), dus alleen door de eerste dagen is de ontwikkeling vervlugd, wanneer men aanneemt, dat de gemiddelde temperatuur van zooveel jaren (het normale) en de gemiddelde duur van den poptoestand bij elkaar behooren. Proeven omtrent den invloed van den temperatuur op den poptoestand zijn natuurlijk vaak genomen. Het jaar 1911 heeft gelegenheid gegeven tot een, weliswaar zeer ruwe, openluchtproef.

Het verschijnsel der mimicry is ook iets, dat ons telkens verrassingen biedt. Zoo zag ik van den zomer eens, toen ik 's ochtends in den tuin kwam op een *Rudbeckia* een bruin dor blaadje liggen. Het was natuurlijk een kleine nachtvlinder, maar het diertje geleek werkelijk zoo sprekend op een verdroogd blad, dat ik het bijna had weggeslagen. Gelukkig bemerkte ik het nog op het laatste oogenblik, want doordat het bleef zitten, kon de geheele familie er nog eens naar komen kijken. Niet alleen door de kleur mimicreerde deze vlinder, maar ook door den vorm: de voorvleugels waren hoekig.

Ik weet niet, hoe het beestje heette, maar dat doet er ook weinig toe. Een paar dagen te voren had ik nog een sterker mimicreerend vlindertje gezien. Het zat bij een kennis ergens onder aan een oud stuk gepleisterden muur en had precies de kleur van die muur: maar ook geleek het zeer goed op een grijs droog blaadje. Het was opgevouwen op de wijze der wapendragers, maar de achterranden der vleugels waren onregelmatig ingesneden, zoodat ik werkelijk dacht, dat het een oud blaadje was, dat door een spinneweb werd vastgehouden. Ik gaf het een tik en het viel fladderend naar beneden. De heer des huizes vertelde mij, dat het een wijfje was en dat het daar den geheelen dag al had gezeten, om op een mannetje te wachten.

Ook dat merkwaardige verschijnsel heb ik thuis kunnen waarnemen, ik bedoel, dat de mannetjesvlinders de wijfjes overal kunnen vinden. We hadden een beerrups opgekweekt, en 19 Juli j.l. kwam de vlinder uit. 's Avonds lieten we haar (het was een wijfje; het woord vlinder is toch vrouwelijk!) in den tuin vliegen. Het vliegen gelukte goed, maar na een

paar ronde's, zette zij zich weer bij ons in den klimop neer. Den volgenden morgen vonden wij haar nog, maar niet alleen: tot onze groote verbazing zat er vlak bij haar een afgevlogen mannetje. Nu zijn om Amsterdam in het voorjaar wel beerrupsen te vinden (wij vangen ze altijd aan het Merwedekaal), maar groot is hun aantal zeker niet. In ieder geval ziet men hier 's zomers zelden een beervlinder, allermint in de stad. Het blijft dus een buitengewoon verschijnsel, dat dit mannetje is afgekomen op onze vlinder, die nog wel in den klimop verborgen zat. Om dit te verklaren blijft er op het oogenblik niets anders over, dan aan te nemen, dat de vlinder zijn aanstaande door middel van den reuk vond. Zulk ruiken! Daar is een politiehond maar een beestje bij!

Ook het volgende behoort tot dezelfde rubriek van »natuurtafereelen.« Op een goeden dag zat in onzen tuin een blad van de Bocconia aan den achterkant vol met pasgeboren rupsjes. Het waren een soort spanrupsjes; ze hadden 3 paar zuigpooten. (Ik heb ze nog wel eens groter gezien, dan zijn ze groen. Het zijn, denk ik, rupsjes van den gamma-uil, dus geen eigenlijke spanners, al loopen ze wel op die typische manier.) Wanneer men tegen de Bocconiaplant stootte, daalde er plotseling een gordijn van rupsjes aan dunne draadjes van dat blad af. Bereikten zij een lager gelegen blad, dan vestigden zij zich daar voorloopig. Op die wijze was al heel gauw de geheele plant aangevreten. Toen zij maar een paar dagen oud waren, kwamen er een zwerm sluipwespjes of sluipvliegjes (ik heb vergeten te kijken hoeveel vleugels ze hadden) op de Bocconia, en we konden duidelijk zien hoe zoo'n »natuurpolitieagent«, zooals men de sluipwespen wel eens voorstelt, zijn achterlijf over zijn slachtoffer heen boog en in een oogenblik was de operatie geschied. Hoe kwamen ze er zoo gauw aan, dat er juist in dien tuin logies voor hun nakomelingen was?

We hebben in den tuin een plant, die door den goeden roep, waarin zij bij de insecten schijnt te staan, ons in staat stelde, een groote verscheidenheid van hommels te leeren kennen. Het is de kogeldistel (*Echinops Rithro*). Dit is een eigenaardige composiet. Op het eerste gezicht denkt men dat de geheele bloeiwijze zooals ze daar is, een bloemkorfje is. Het is echter niet zoo. Zoo'n prachtige blauwe kogel is een hoofdje van korfjes, maar ieder korfje bestaat slechts uit één enkele bloem, die, volgens de definitie van de composieten, door een »gemeenschappelijk« omwindsel is omgeven. Die bloemen nu zijn vol van zoeten honing. Allerlei insecten komen er op af, maar vooral hommels. Als de kogels al groot zijn, maar de bloemen nog niet geopend, zitten er al een troep vliegen te wachten, net als mensen voor een collecte der staatsloterij of bij de opening der Staten-Generaal. Ze doen het echter niet, om er het eerste bij te zijn, maar omdat zoo'n kogel zoo lekker rond is. Vliegen schijnen van bolvormige oppervlakken veel te houden. Thuis zitten ze altijd onderaan het lampegglas van het hangende gaslicht, en ik zag ze ook vaak een heelen tijd aan electrische lampen hangen.

Als hommels een tijdje op een kogel hebben gezeten, worden ze dronken. Er zit ook zooveel in! Meer dan honderd bloemetjes gevuld met geestrijk vocht en dat bijna zonder een poot te verzetten. Dronken hommels zijn met de dronken menschen niets waard: ze laten alles met zich doen. We kunnen ze over onze hand laten loopen en hun pooten op en neer bewegen, zonder dat zij zich op eenige wijze verweren. Wanneer ze geen vasten bodem onder hun pooten hebben laten zij zich eenvoudig vallen en vliegen niet weg. Ze blijven dan op den grond een beetje rondkruipen tot ze hun roes hebben uitgeslapen. Ik denk, dat de dronkenschap eenvoudig ontstaat doordat ze »des Guten zu viele« hebben. Zoo iets overkomt den mensch ook wel eens.

Als tegenstelling met de dronken hommels kan de volgende geheelonthouder dienen. Hij heette rietspinner of drinkrups, maar hij dronk niet. We hadden voor twee jaar in den zomer een hoopje vrij groote vlindereieren op riet gevonden. Thuis kwamen er kleine rietspinnertjes uit. Deze soort blijft als rups den winter over, zoodat het kweken niet mee valt. Het zal wel het beste zijn, ze buiten te laten verstijven. Bij mij stonden ze in een

kamer, waar wel niet gestookt werd, maar het was er toch warmer dan buiten. Trouwens buiten vroom het ook niet erg in den winter 1909—1910. Hoe het zij, de rupsen werden van tijd tot tijd wakker en dan moesten ze wat te eten hebben. En zie dan nu maar eens midden in den winter aan eetbaar riet te komen! Het gevolg bleef niet uit. Van de 5 zijn er vier gestorven. De overgebleven rups is echter in het voorjaar voorspoedig opgegroeid en in den zomer tot een mooie gele vlinder geworden. Deze rups nu heeft nooit te drinken gekregen. Ook niet van natte bloemen of 'zoo. Hij kon het best zonder water stellen. Je zoudt haast denken, dat het van de andere rietspinners maar een aanstellerij of interessantheid is.

Nu komt de geschiedenis van een paar arme stumperds van wandelende takken. Wij hebben in de vakantie een familie wandelende takken te logeeren gehad. Eén daarvan miste bij de aankomst reeds één achterpoot geheel en van den anderen den voet. Op een dag vervelde hij en na die operatie was ook de voet van een der voorpooten verdwenen: die was in het vel blijven steken. Bij aanraking viel de andere voorpoot er ook af, zoodat deze wandelende tak thans slechts 2 gave middelpooten, een voetlooze achterpoot en een dito voorpoot bezit. Met vrees zien we een eventueele volgende vervelling tegemoet. Met wat hij nu heeft, kan kan hij zich tenminste nog vasthouden: de klauwtjes zijn voor de voortbeweging noodzakelijk. Een huisgenoot van hem was er nog ongelukkiger aan toe. Die was eerst heelemaal gaaf, maar na een vervelling, liet hij al zijn zes voeten in zijn vel achter. Op zijn hielen kon hij een klein beetje over den bodem kruipen, maar zich aan een blad vasthouden of in een takje klimmen kon hij niet. Hij at van bladeren, die op den grond lagen, door zijn kop bij den rand van het blad te brengen; dan kon hij zonder vasthouden eten. Het wandelen heeft deze wandelende tak vaarwel moeten zeggen en zooals ik gisteren hoorde (hij was weer bij zijn ouden baas terug), het leven ook. Hij kon het op die manier niet uithouden. Hoe het komt, dat deze dieren zichzelf amputeeren, weet ik niet. Misschien kan een der lezers er iets over mededeelen; tegenwoordig worden de wandelende takken nog al veel gekweekt. Toen we dien eersten zonder achterpoot kregen, dachten we, dat het bij het vervellen wel weer terecht zou komen, net als de staart van een hagedis. Maar onze prognose is faliekant uitgekomen en, om ons goed te logenstraffen, heeft hij er nog een poot aan gegeven.

Met wat nu volgt, zit ik een klein beetje in mijn maag. Het is n.l. iets, dat zijn oorsprong vond in een vacantiereis buitenslands, dus het behoort hier eigenlijk niet thuis. Maar het had zich evengoed in Amsterdam kunnen afspelen.

Het vorige jaar bracht een kennis van ons uit den Harz twee rupsen mee van de wolfsmelkpijlstaart. Eén kregen wij. Wij voedden haar met cypreswolfsmelk uit een schooltuin hier ter stede, en spoedig verpopte zij. De andere leefde in Rotterdam en kwam niet zoo gemakkelijk aan voedsel, ik geloof zelfs dat zij verpopt is, voordat zij wat had gegeten. De rupsen waren trouwens al groot. Van den zomer wou onze pop maar niet uitkomen. Toch leefde zij zeker, want we konden haar goed zien door het glas waartegen zij van spinsel, zand en afgevallen bladeren van de cypreswolfsmelk een luchtige cocon had gemaakt. Einde Juli kwam de vlinder uit, en nu is het treffend, dat wij twee dagen na de ontpopping een brief uit Rotterdam kregen, waarin o.a. stond: »Is bij jullie die pop ook uitgekomen?» Het lijkt wel, of ze met hun beide op een bepaalden dag hebben gewacht. Het is toch meer dan toevallig dat er na 11 maanden geen dag verschil was. Hoe het komt?

Ik heb hier van een stuk of wat doodgewone waarnemingen medegedeeld, maar bijna alle eindigen ze met een groot vraagteken. Telkens geeft de natuur weer gelegenheid wat nieuws te leeren!

Amsterdam.

M. PINKHOF.